

**PROKURATURA OKRĘGOWA
w Warszawie**

3 Wydział do Spraw Przeszeczności Gospodarczej
ul. Chocimska 28, 00-791 Warszawa
tel. 22 21-73-429, fax: 22 21-73-428
wydz.pg@warszawa.po.gov.pl

NA CZELNIK
3 Wydział do Spraw Przeszeczności Gospodarczej
PROKURATURA OKRĘGOWA
w Warszawie
Barbara Drozda

Sygn. akt 3041-3.Ds. 66.2021

**POSTANOWIENIE
o umorzeniu śledztwa**

Warszawa, dnia 6 kwietnia 2022 r.

Marcin Przestrzelski – Prokurator Prokuratury Rejonowej Warszawa Śródmieście Północ w Warszawie del. do Prokuratury Okręgowej w Warszawie, po zapoznaniu się z aktami o sygn. 3041-3.Ds. 66.2021 w sprawie o czyn z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zb. z art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.

na postawie art. 305 § 3 k.p.k. i art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.

postanowił

umorzyć śledztwo w sprawie doprowadzenia w okresie od dnia 9 stycznia 2019 r. do dnia 15 kwietnia 2019 r. w Warszawie, w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej i uzyskania od organu dysponującego środkami publicznymi dotacji dla Fundacji z siedzibą w , do niekorzystnego rozporządzenia mieniem Ministra Sprawiedliwości, będącego dysponentem Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w łącznej kwocie 4.540.250,80 zł, poprzez przedłożenie nierzetelnych, pisemnych oświadczeń dotyczących okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania dotacji, w postaci oferty w ramach LXXI otwartego konkursu ofert na powierzenie realizacji zadań ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości w zakresie Udzielania pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz osobom im najbliższym, Udzielania pomocy świadkom i osobom im najbliższym dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych i niedziałających w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji na lata 2019-

2021 oraz oferty w ramach I otwartego konkursu ofert na powierzenie realizacji zadań ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości w zakresie udzielania pomocy osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz osobom im najbliższym dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych i niedziałających w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji na rok 2019, jak również pisemnych oświadczeń składanych przy tych ofertach, co skutkowało zawarciem umowy z dnia 15 kwietnia 2019 r. nr ... , w wyniku której Fundacji wypłacono kwotę 2.866.010,40 zł, a także umowy z dnia 20 marca 2019 r. nr ... , w wyniku której Fundacji wypłacono 171.856,00 zł, za pomocą wprowadzenia w błąd co do dysponowania w dniu zawarcia obu umów odpowiednim zasobem kadrowym i organizacyjnym pozwalającym na prawidłową realizację tych umów, tj. o czyn z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zb. z art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. – na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k., wobec stwierdzenia, że czyn nie zwiera znamion czynu zabronionego.

UZASADNIENIE

Prokuratura Okręgowa w Warszawie przejęła do prowadzenia postępowanie z zawiadomienia ... o podejrzeniu popełnienia przestępstwa polegającego na wyłudzeniu środków publicznych w postaci dotacji celowych wypłaconych Fundacji z siedzibą w ... przez Ministra Sprawiedliwości, jako dysponenta Funduszu Sprawiedliwości, w ramach dwóch konkursów ofert na realizację zadań ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości.

Postanowieniem z dnia 22 listopada 2021 r. wszczęto w tej sprawie śledztwo w kierunku czynu z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zb. z art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.

W toku postępowania uzyskano kompletną dokumentację związaną z umowami zawartymi przez Ministra Sprawiedliwości z Fundacją ...

z siedzibą w ... tj. umową z dnia 15 kwietnia 2019 r. nr ...

i umową z dnia 20 marca 2019 r. nr
w charakterze świadków osobę zawiadamiającą –
Departamentu Funduszu Sprawiedliwości –

, przesłuchano
oraz Zastępcę Dyrektora

W sprawie należało ustalić i zważyć, co następuje.

Minister Sprawiedliwości, będący dysponentem Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości, ogłosił LXXI otwarty konkurs ofert na powierzenie realizacji zadań ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości w zakresie Udzielania pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz osobom im najbliższym, Udzielania pomocy świadkom i osobom im najbliższym dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych i nie działających w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji na lata 2019-2021 (– zwany dalej „Konkursem ofert w zakresie pomocy osobom pokrzywdzonym” – k. 139-148) oraz I otwarty konkurs ofert na powierzenie realizacji zadań ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości w zakresie udzielania pomocy osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz osobom im najbliższym dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych i nie działających w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji na rok 2019 (I – zwany dalej „Konkursem ofert w zakresie pomocy postpenitencjarnej” – k. 126-134).

Ogłoszenia zawierały m.in. wyłączenia podmiotowe, tzn. wskazywały podmioty, które nie mogą być oferentami. Zgodnie z § 3 obu ogłoszeń oferentami nie mogły być podmioty, które:

- 1) w statutach określają wyłącznie takie cele działalności, które nie obejmują swoim zakresem przedmiotu konkursu określonego w § 4 Ogłoszenia o konkursie ofert,
- 2) wykorzystywały niezgodnie z przeznaczeniem nie więcej niż 10% przyznanych środków w ramach dotacji – podmioty te, na podstawie art. 43 § 15a ustawy, nie mogą brać udziału w otwartym konkursie ofert do dnia zwrotu środków wraz z odsetkami,
- 3) wykorzystywały niezgodnie z przeznaczeniem co najmniej 10% przyznanych im środków w ramach dotacji - podmioty te, na podstawie art. 43 § 15b ustawy, nie mogą brać

udziału w otwartym konkursie ofert do dnia zwrotu środków wraz z odsetkami i przez następne 12 miesięcy od tego dnia.

W konkursach nie mogły brać udziału również podmioty, w których organach zasiadają:

- 1) pracownicy Ministerstwa Sprawiedliwości lub osoby delegowane w trybie art. 77 § 1 pkt 2, art. 151a § 5 pkt 2 lub art. 155e § 2 pkt 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, art. 106 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze, art. 31 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych, art. 11a ust. 1, 2 i 4 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury,
- 2) małżonkowie albo osoby pozostające we wspólnym pożyciu z osobami, o których mowa w pkt 1,
- 3) krewni lub powinowaci w linii prostej, a w linii bocznej do stopnia między dziećmi rodzeństwa osób, o których mowa w pkt 1, a także osoby związane z osobami, o których mowa w pkt 1 węzłem przysposobienia, opieki lub kurateli.

Oferent miał obowiązek złożenia przy ofercie stosownego oświadczenia w zakresie spełniania przedstawionych wyłączeń podmiotowych.

Jednym z uczestników w obu konkursach była Fundacja _____ z siedzibą w _____ (dalej: „Fundacja _____”), która złożyła w nich swoje oferty.

Pierwszą ofertę w Konkursie ofert w zakresie pomocy osobom pokrzywdzonym Fundacja _____ złożyła w dniu 9 stycznia 2019 r. Oferta zawierała również pisemne oświadczenie, w którym wskazano m.in., że Fundacja _____ jest uprawniona do składania ofert na powierzenie realizacji zadań z Funduszu Sprawiedliwości, proponowane zadanie będzie realizowane wyłącznie w zakresie działalności statutowej oferenta, z wyłączeniem prowadzonej przez oferenta działalności gospodarczej, jeśli taką działalność prowadzi, w stosunku do Fundacji _____ nie stwierdzono niezgodnego z przeznaczeniem wykorzystania środków dotacji zgodnie z przepisem art. 43 § 15a i 15b k.k.w., w organach Fundacja _____ nie zasiadają osoby, których dotyczą wyłączenia wskazane w ogłoszeniu o konkursie, a realizacja zadań w ramach oferty nie będzie prowadzona przy udziale osób, których dotyczą wyłączenia wskazane w ogłoszeniu o konkursie. Wobec stwierdzonych braków formalnych Fundacja _____ złożyła następnie skorygowaną ofertę, uzupełniając stwierdzone uchybienia. Przy ofercie tej złożono

tożsame oświadczenie, jak to, które zostało opisane wyżej. Oświadczenia te zostały podpisane przez członka zarządu Fundacji _____, uprawnionego do reprezentowania Fundacji

Ostatecznie, po zakończeniu oceny merytorycznej oferty złożonej przez Fundację _____, Minister Sprawiedliwości – dysponent Funduszu Sprawiedliwości podjął decyzję o przyznaniu tej Fundacji dotacji w wysokości 171.856 zł.

Następnie, w dniu 20 marca 2019 r. Minister Sprawiedliwości zawarł z Fundacją _____ umowę nr _____, w wyniku której Fundacja _____ w dniu 28 marca 2019 r. wypłacono kwotę 171.856,00 zł (k. 199v).

W dniu 29 stycznia 2019 r. Fundacja _____ złożyła ofertę w Konkursie ofert w zakresie pomocy osobom pokrzywdzonym. Ta oferta również zawierała oświadczenia o treści tożsamej, jak oświadczenia złożone przy ofercie w Konkursie ofert w zakresie pomocy osobom pokrzywdzonym, i też została podpisana przez członka zarządu Fundacji _____

Po zakończeniu oceny merytorycznej oferty złożonej przez Fundację _____ Minister Sprawiedliwości – dysponent Funduszu Sprawiedliwości podjął decyzję o przyznaniu tej Fundacji dotacji w wysokości 4.368.394,80 zł, a następnie w dniu 15 kwietnia 2019 r. zawarł z Fundacją _____ umowę nr _____. Na mocy tej umowy Fundacji _____ wypłacono następujące kwoty:

1. w roku 2019 kwotę 1.408.007,70 zł – w czterech transzach:
 - pierwsza i druga transza w kwotach po 352.001,92 zł (łącznie 704.003,84 zł) wypłacone 18 kwietnia 2019 r.,
 - trzecia transza w kwocie 352.001,93 zł wypłacona 26 czerwca 2019 r.,
 - czwarta transza w kwocie 352.001,93 zł wypłacona 27 września 2019 r.
2. w roku 2020 kwotę 1.458.002,70 zł – w czterech transzach:
 - pierwsza transza w kwocie 364.500,67 zł wypłacona 28 stycznia 2020 r.,
 - druga transza w kwocie 364.500,67 zł wypłacona 27 marca 2020 r.,
 - trzecia transza w kwocie 364.500,68 wypłacona 29 czerwca 2020 r.,
 - czwarta transza w kwocie 364.500,68 zł wypłacona 30 września 2020 r.

Na rok 2021 do wypłaty przewidziana była kwota 1.502.384,40 zł.

Zgodnie z zapisami obu umów (§ 18 umowy nr _____ i § 17 umowy nr _____) Minister Sprawiedliwości – dysponent Funduszu Sprawiedliwości

dopuszczał możliwość zlecenia przez Fundację realizacji niektórych lub wszystkich zadań składających się na przedmiot każdej z umów wybranym jednostkom, o których mowa w art. 43 § 8 pkt 1 k.k.w. (tj. jednostkom niezaliczanym do sektora finansów publicznych i nie działającym w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszeniom, fundacjom, organizacjom i instytucjom), z wyłączeniem podmiotów, o których mowa w art. 43 § 15a i § 15b k.k.w. Każdorazowo takie zlecenie wymagało wyrażenia uprzedniej pisemnej zgody przez dysponenta Funduszu Sprawiedliwości.

Według zeznań świadka – Zastępcy Dyrektora Departamentu Funduszu Sprawiedliwości (k. 206-207) – działania Funduszu Sprawiedliwości opierają się na przydzielaniu środków organizacjom pozarządowym, które to następnie świadczą pomoc z tych otrzymanych środków osobom pokrzywdzonym przestępstwem, czy w zakresie pomocy postpenitencjarnej. Aby taka organizacja mogła realizować zadania musi wygrać konkurs. W konkursach nie mogą brać udziału spółki prawa handlowego, a to z uwagi na fakt, że w ustawie – k.k.w. i rozporządzeniu dotyczącym funkcjonowania Funduszu Sprawiedliwości zakreślony jest krąg podmiotów, które mogą otrzymać dotacje w ramach otwartego konkursu ofert. Wyłączone są podmioty działające dla zysku, a takimi są spółki. Co do zasady nie ma jednak przeszkód, by realizacja zadań przez podmiot, który otrzymał dotację, następowała za pośrednictwem spółki prawa handlowego. Przewidziane w umowach zawartych z Fundacją zapisy dotyczące możliwości zlecenia realizacji zadań dotyczą sytuacji powierzenia całości lub części zadań stanowiących przedmiot umowy przez Fundację innemu tego typu podmiotowi, tj. innej fundacji czy stowarzyszeniu. Zapisy te zostały wprowadzone do umów, by zapobiegać sytuacjom, w której fundacja (stowarzyszenie) wygrywająca konkurs zleca całość zadań z umowy innej fundacji (stowarzyszeniu). Milczą one natomiast na temat zlecenia zadań stanowiących przedmiot umowy np. spółkom. Sytuacja jaka wystąpiła w przypadku Fundacji która w realizacji umowy współpracowała z Sp. z o.o. i powierzała zadania osobom tam zatrudnionym, jest szczególna, ale nie zostało to zakwestionowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości – Departament Funduszu Sprawiedliwości. Jednocześnie świadek nie potrafił jednoznacznie stwierdzić, czy gdyby informacja o tym, że Fundacja będzie świadczyć pomoc za pośrednictwem osób, które zatrudniane są przez Sp. z o.o., była zawarta już w ofercie, to taka oferta zostałaby odrzucona.

Zarówno w ogłoszeniu, jak i w zawieranych z Fundacją umowach nie było zatem wyraźnego zakazu powierzenia na rzecz Sp. z o.o. działań w ramach realizacji zadań z obu umów.

Do Fundacji nie zwracano się też o wyjaśnienia w tym przedmiocie.

Sama Fundacja informowała natomiast Departament Funduszu Sprawiedliwości Ministerstwa Sprawiedliwości w składanych sprawozdaniach z realizacji umowy nr , że nie zatrudnia bezpośrednio prawników, którzy wymagają stabilności zatrudnienia, ale posiada od lat odnawialną umowę o świadczenie usług prawnych z Sp. z o.o., na podstawie której na rzecz Fundacji świadczone są usługi prawne w ramach realizacji zadań z Funduszu Sprawiedliwości w zakresie udzielania pomocy osobom pokrzywdzonym. Fundacja wskazała, że umowy podobnej treści były zawierane przy realizacji zadań powierzanych przez Fundusz Sprawiedliwości w 2017 r. i 2019 r. i były aprobowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Również sposób rozliczania realizacji zadań powierzanych przez Fundusz Sprawiedliwości w 2017 i 2019 r., m.in. zawierający faktury VAT wystawiane przez Sp. z o.o. dla Fundacji, był dotychczas akceptowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości (k. 21v i 359v, t. II, k. 252-252v, t. III, k. 326, t. IV, k. 22v, t. V Załącznika nr 2 do akt o sygn. 3041-3.Ds. 66.2021). Fundacja przedstawiała też Departamentowi Funduszu Sprawiedliwości Ministerstwa Sprawiedliwości wyciągi z rachunku bankowego obejmujące dane o przelewach na rzecz Sp. z o.o. tytułem zapłaty za faktury VAT wystawiane przez tę spółkę w związku z realizacją zadań wynikających z umowy.

Również w ramach umowy Fundacja przedstawiała Departamentowi Funduszu Sprawiedliwości Ministerstwa Sprawiedliwości wyciągi z rachunku bankowego zawierające informacje o przelewach na rzecz Sp. z o.o. tytułem zapłaty za faktury VAT wystawiane przez tę spółkę w związku z realizacją zadań wynikających z tej umowy.

Stanowisko i twierdzenia Fundacji w tym zakresie zostały zweryfikowane w Departamencie Funduszu Sprawiedliwości Ministerstwa Sprawiedliwości, który w piśmie z dnia 4 stycznia 2022 r. wskazał, że Fundacji przyznano dotychczas dotacje w trzech konkursach i że Dysponent Funduszu Sprawiedliwości zaakceptował wydatki przedstawione przez Fundację w ramach dotychczasowych umów o świadczenie usług prawnych zawartych z Sp. z o.o. Podkreślono przy tym, że zgodnie

z zapisami ogłoszenia w sprawie przeprowadzenia w sprawie LXXI otwartego konkursu ofert na powierzenie realizacji zadań ze środków Funduszu Sprawiedliwości w zakresie udzielania pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz osobom im najbliższym, udzielania pomocy świadkom i osobom im najbliższym dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych i nie działających w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji na lata 2019-2021, wykonawca wskazał w treści oferty specjalistów z imienia i nazwiska wraz z ich kwalifikacjami i doświadczeniem. Wydatki zostały poniesione na osoby wskazane w ofercie, dlatego też zostały zaakceptowane (k. 219).

W toku realizacji umów stwierdzono natomiast innego rodzaju nieprawidłowości, związane z naruszeniem postanowień tych umów (k. 206-207, 221-222), co jest przedmiotem postępowań administracyjnych w sprawie kontroli prawidłowości wydatkowania dotacji otrzymanych z Funduszu Sprawiedliwości (k. 322-323, t. I Załącznika nr 1 i k. 1, t. III Załącznika nr 2 do akt o sygn. 3041-3.Ds. 66.2021).

Wobec nienależytego wykonania umowy, przejawiającego się w stwierdzonych nieprawidłowościach, pismem z dnia 29 marca 2021 r. dysponent Funduszu Sprawiedliwości złożył oświadczenie o wypowiedzeniu umowy z dnia 15 kwietnia 2019 r., nr

ze skutkiem natychmiastowym oraz wezwał Fundację do zwrotu niewykorzystanej części dotacji (k. 217-218, t. V Załącznika nr 2 do akt o sygn. 3041-3.Ds. 66.2021). W związku z wypowiedzeniem umowy Fundacji nie została wypłacona kwota dotacji przeznaczona na 2021 r. Ostatecznie wypłacono jej zatem w sumie 2.866.010,40 zł.

Druga z umów – z dnia 20 marca 2019 r., nr – nie została natomiast wypowiedziana.

Odpowiedzialność karną za oszustwo określone w art. 286 § 1 k.k. ponosi ten, kto w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadza inną osobę do niekorzystnego rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem za pomocą wprowadzenia jej w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania.

Zachowanie sprawcy może polegać na wprowadzeniu w błąd innej osoby poprzez wywołanie u niej wyobrażenia o istniejącej rzeczywistości, która jest w istocie inna niż przedstawia sprawca (oszustwo czynne), względnie wyzyskaniu błędu innej osoby tj. jej

subiektywnego wyobrażenia o rzeczywistości, która jest w istocie inna, o czym sprawca wie lub też wyzyskaniu jej niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania (oszustwo bierne). Kodeks karny nie określa przy tym sposobu ani formy wprowadzenia innej osoby w błąd – należy więc przyjąć, że zachowanie sprawcy w tym zakresie może przybrać dowolną formę, jeżeli tylko finalnie doprowadzi do powstania rozbieżności między świadomością osoby rozporządzającej mieniem, a rzeczywistym stanem rzeczy. Dla przykładu, może to nastąpić za pomocą słów, pisma, gestu, przedłożenia stwierdzających nieprawdę lub fałszywych dokumentów itp. Jednocześnie wprowadzenie w błąd musi skutkować niekorzystnym rozporządzeniem mieniem, dlatego też niezbędne jest ustalenie związku przyczynowego między wprowadzeniem w błąd lub wyzyskaniem błędu, a owym niekorzystnym rozporządzeniem. W tym miejscu należy jedynie uczynić zastrzeżenie, że owo wprowadzanie w błąd winno odnosić się do aktualnie istniejącej rzeczywistości, nie zaś do przyszłych, potencjalnych stanów rzeczy. Jego celem jest skłonienie konkretnej osoby do rozporządzenia mieniem w oparciu o uświadomiony i zarazem nieprawdziwy obraz rzeczywistości – stany przyszłe i niepewne, nie mogą zaś stanowić podstawy błędu. Jednocześnie wprowadzenie w błąd musi dotyczyć okoliczności istotnych, a więc takich, które faktycznie mogą mieć wpływ na podjęcie przez pokrzywdzonego decyzji o rozporządzeniu mieniem, w tym zwłaszcza okoliczności powodującej, że dokonane przez niego rozporządzenie mieniem ma dlań charakter niekorzystny.

Termin „mienie”, zawarty w treści art. 286 § 1 k.k., oznacza całokształt sytuacji majątkowej, obejmującej wszelkie prawa, zarówno rzeczowe, jak i obligacyjne, zaś niekorzystne nim rozporządzenie może nastąpić zarówno przez rzeczywisty uszczerbek, jak i przez utratę należnych korzyści. Dla właściwej wykładni znamienia „niekorzystnego rozporządzenia mieniem” istotne znaczenie ma to, że droga pochodząca od przestępstwa oszustwa kończy się z chwilą dokonania przez pokrzywdzonego rozporządzenia mieniem. Dlatego też korzystność czy też niekorzystność owego rozporządzenia należy oceniać tylko z punktu widzenia okoliczności istniejących w czasie rozporządzania mieniem, a nie tych, które następują później.

W przypadku przestępstwa oszustwa działanie sprawcy motywowane jest osiągnięciem celu w postaci korzyści majątkowej. Wymagana jest więc szczególna postać zamiaru bezpośredniego – kierunkowego (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lipca 2007 r., sygn. akt V KK 384/06, LEX nr 299205 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19

marca 2008 r., sygn. akt V KK 363/07, LEX nr 370263). Elementy przedmiotowe przestępstwa oszustwa z art. 286 § 1 k.k. muszą mieścić się w świadomości sprawcy i muszą być objęte jego wolą. Sprawca oszustwa nie tylko musi chcieć uzyskać korzyść majątkową, lecz musi także chcieć użyć w tym celu określonego sposobu działania, czy zaniechania. W związku z tym do przestępstwa oszustwa nie dochodzi zarówno wtedy, gdy jeden z przedstawionych elementów nie jest objęty świadomością sprawcy, jak i wówczas, gdy któregoś z nich sprawca nie chce, lecz tylko się godzi. W przypadku działania sprawcy w zamiarze ewentualnym nie dochodzi więc do popełnienia występku oszustwa przewidzianego w art. 286 § 1 k.k. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2007 r., sygn. akt III KK 362/06, LEX nr 296749).

Podkreślenia wymaga przy tym fakt, że przestępstwo oszustwa z art. 286 § 1 k.k. jest dokonane z chwilą niekorzystnego rozporządzenia mieniem. Chwilą rozporządzenia mieniem, decydującą o dokonaniu przestępstwa oszustwa, jest natomiast moment przyjęcia przez pokrzywdzonego lub nałożenia na pokrzywdzonego zobowiązania, a nie moment jego realizacji. Skoro bowiem stanowiące znamiona czynu zabronionego z art. 286 § 1 k.k. oszukańcze zachowania (tj. wprowadzenie w błąd, wyzyskanie błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania), zgodnie z treścią powołanej regulacji, mają być sposobem doprowadzenia osoby do niekorzystnego rozporządzenia mieniem, to oczywistym jest, że muszą owo rozporządzenie mieniem poprzedzać. Oszukańcze czynności podjęte po dokonaniu przez inną osobę rozporządzeniu mieniem po to, by się przy tym mieniu utrzymać, nie wyczerpują znamion czynu zabronionego z art. 286 § 1 k.k. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2017 r., sygn. akt III KK 100/17, LEX nr 2320356, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 listopada 2018 r., sygn. akt II AKa 401/18, LEX nr 2593597).

W art. 294 § 1 k.k. określony został typ kwalifikowany określonych w tym przepisie przestępstw przeciwko mieniu – w tym również przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. – znajdujący zastosowanie, gdy sprawca dopuszcza się tych przestępstw w stosunku do mienia znacznej wartości, tj. mienia, którego wartość w czasie popełnienia czynu zabronionego przekracza 200.000 złotych (art. 115 § 5 k.k.).

Z kolei odpowiedzialności karnej na podstawie art. 297 § 1 k.k. podlega ten, kto, w celu uzyskania dla siebie lub kogo innego, od banku lub jednostki organizacyjnej prowadzącej podobną działalność gospodarczą na podstawie ustawy albo od organu lub

instytucji dysponujących środkami publicznymi – kredytu, pożyczki pieniężnej, poręczenia, gwarancji, akredytywy, dotacji, subwencji, potwierdzenia przez bank zobowiązania wynikającego z poręczenia lub z gwarancji lub podobnego świadczenia pieniężnego na określony cel gospodarczy, instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego, przedkłada podrobiony, przerobiony, poświadczający nieprawdę albo nierzetelny dokument albo nierzetelne, pisemne oświadczenie dotyczące okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania wymienionego wsparcia finansowego, instrumentu płatniczego lub zamówienia.

Przez pisemne oświadczenia w rozumieniu art. 297 § 1 k.k. należy rozumieć wszelkie wypowiedzi zawarte w piśmie sporządzonym własnoręcznie przez sprawcę lub sporządzonym przez inną osobę, lecz przedkładanym przez sprawcę w toku postępowania. Oświadczeniami takimi będą zarówno pisma wymagane przez przepisy prawa w trybie postępowania prowadzącym do uzyskania jednej z instytucji wymienionych w tym przepisie, jak i oświadczenia samorzutnie składane przez sprawcę podczas postępowania prowadzonego w związku z ubieganiem się o uzyskanie kredytu, pożyczki pieniężnej, gwarancji, poręczenia, akredytywy, dotacji, subwencji, potwierdzenia przez bank zobowiązania wynikającego z poręczenia lub z gwarancji bądź podobnego świadczenia pieniężnego na określony cel gospodarczy, instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego (zob. M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas [w:] W. Wróbel (red.), A. Zoll (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Tom III. Komentarz do art. 278-363 k.k., wyd. V, WKP 2022, teza 37. do art. 297; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2013 r., sygn. akt V KK 304/12, LEX nr 1302183). Oświadczenia nierzetelne to zarówno takie oświadczenia, które zawierają informacje nieprawdziwe lub niepełne, jak i takie, które ze względu na sposób wypowiedzi mogą sugerować adresatowi istnienie stanu rzeczy niezgodnego z prawdą (zob. M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas [w:] W. Wróbel (red.), A. Zoll (red.), Kodeks karny, Część szczególna. Tom III. Komentarz do art. 278-363 k.k., wyd. V, WKP 2022, teza 40. do art. 297).

Czyn ten należy do grupy przestępstw przeciwko obrotowi gospodarczemu. Ogólnym przedmiotem ochrony tego przepisu jest prawidłowość funkcjonowania obrotu gospodarczego, w szczególności indywidualne interesy uczestników tego obrotu, jak i ponadindywidualne interesy gospodarcze społeczeństwa, związane z prawidłowym jego funkcjonowaniem, szczególnym przedmiotem ochrony jest zaś w przypadku omawianego przestępstwa prawidłowość, rzetelność i uczciwość obrotu finansowego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2011 r., sygn. akt IV KK 57/11, LEX nr 848168).

Przestępstwo określone w art. 297 § 1 k.k. jest przestępstwem powszechnym, a więc jego sprawcą może być każdy podmiot zdolny do ponoszenia odpowiedzialności karnej.

Czyn ten może być popełniony wyłącznie umyślnie – i to w zamiarze bezpośrednim. Również w tym przypadku mamy bowiem do czynienia z występkiem o charakterze kierunkowym, znamionym celem (zob. M. Kulik [w:] M. Mozgawa (red.), Kodeks karny. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2021, teza 19. do art. 297).

Przestępstwo określone w art. 297 § 1 k.k. ma charakter formalny (jest to przestępstwo bezskutkowe), co powoduje, że w przypadku stwierdzenia jego popełnienia nie można mówić o wystąpieniu jakiegokolwiek szkody, która mogłaby zostać następnie naprawiona przez sprawcę.

Aby można było rozważać odpowiedzialność karną za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. należałoby wykazać, że najpóźniej w momencie zawierania umowy z dnia 15 kwietnia 2019 r. nr oraz umowy z dnia 20 marca 2019 r. nr , a więc,

odpowiednio, w dniu 15 kwietnia 2019 r. i w dniu 20 marca 2019 r., przedstawiciel Fundacji wprowadził Ministra Sprawiedliwości w błąd co do jakiegokolwiek okoliczności istotnej dla zawieranych umów, w tym co do tego, że dysponował odpowiednim zasobem kadrowym i organizacyjnym pozwalającym na prawidłową realizację tych umów. Tymczasem w realiach niniejszej sprawy nie ma podstaw do takiego twierdzenia. Co istotne, nie tylko nie istnieje żadna okoliczność, która wskazywałaby, że przedstawiciele Fundacji

starali się ukryć fakt współpracy z Sp. z o.o., ale wręcz przeciwnie – Fundacja w swych sprawozdaniach wprost wskazywała, że nie zatrudnia bezpośrednio prawników, którzy wymagają stabilności zatrudnienia i że posiada od lat odnawialną umowę o świadczenie usług prawnych z Sp. z o.o., na podstawie której na rzecz

Fundacji świadczone są usługi prawne w ramach realizacji zadań z Funduszu Sprawiedliwości w zakresie udzielania pomocy osobom pokrzywdzonym. Fundacja wskazywała również, że umowy podobnej treści były zawierane przy realizacji zadań powierzanych przez Fundusz Sprawiedliwości w przeszłości i były one aprobowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Również sposób rozliczania realizacji zadań powierzanych przez Fundusz Sprawiedliwości m.in. zawierający faktury VAT wystawiane przez

Sp. z o.o. dla Fundacji, był dotychczas akceptowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości, co zostało zweryfikowane w Departamencie Funduszu Sprawiedliwości Ministerstwa Sprawiedliwości i co okazało się prawdą. Faktem pozostaje zatem, że mimo

wyraźnego powoływania się na te okoliczności przez Fundację , dysponent Funduszu Sprawiedliwości nie kwestionował sposobu realizacji zadań wynikających z umów dotacji we współpracy z Sp. z o.o. i zaakceptował wydatki przedstawione przez Fundację w ramach dotychczasowych umów o świadczenie usług prawnych zawartych z Sp. z o.o. Stało się tak dlatego, że Fundacja wskazała w treści oferty specjalistów z imienia i nazwiska wraz z ich kwalifikacjami i doświadczeniem, a wydatki zostały poniesione na rzecz osób wskazanych w ofercie, stąd też zostały one zaakceptowane. Jednocześnie świadek , zajmujący stanowisko Zastępcy Dyrektora Departamentu Funduszu Sprawiedliwości, nie potrafił jednoznacznie stwierdzić, czy gdyby informacja o tym, że Fundacja będzie świadczyć pomoc za pośrednictwem osób, które zatrudniane są przez Sp. z o.o. była zawarta już w ofercie, to taka oferta zostałaby odrzucona. Świadek podkreślił przy tym, że zarówno w ogłoszeniu, jak i w zawieranych z Fundacją umowach nie było wyraźnego zakazu powierzenia na rzecz Sp. z o.o. działań w ramach realizacji zadań z obu umów.

Zapisy umów dotacji dotyczące możliwości zlecenia zadań wynikających z umów podmiotom trzecim były interpretowane w Ministerstwie Sprawiedliwości w ten sposób, że celem tych zapisów było zapobieganie sytuacjom, w których fundacja (stowarzyszenie) wygrywająca konkurs zleca całość zadań z umowy innej fundacji (stowarzyszeniu) i nie odnosiły się one do zlecenia zadań stanowiących przedmiot umowy np. spółkom (zeznania – k. 207v).

Oznacza to, że również przedstawiciele Fundacji nie mieli powodów do uznania, że wykonywanie zadań wynikających z umów dotacji za pośrednictwem

Sp. z o.o. jest niedopuszczalne, przez co nie sposób przypisać im wprowadzania w błąd, ani umyślności w formie zamiaru bezpośredniego w tym zakresie.

Jednocześnie same oferty, jak i pisemne oświadczenia składane przy tych ofertach nie okazały się nierzetelne. Wobec Fundacji nie zaistniały okoliczności, w tym wyłączenia podmiotowe, które uniemożliwiłyby jej złożenie ofert w obu konkursach. Dane podane w ofertach i złożonych przy ofertach oświadczenia nie zawierały więc informacji nieprawdziwych.

Przeprowadzone w tej sprawie dowody prowadzą zatem do wniosku, że nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, iż przedstawiciel Fundacji wprowadził Ministra

Sprawiedliwości – dysponenta Funduszu Sprawiedliwości w błąd co do jakiejkolwiek okoliczności istotnej dla zawieranych umów, w szczególności co do dysponowania odpowiednim zasobem kadrowym i organizacyjnym pozwalającym na prawidłową realizację tych umów, a tym bardziej, że towarzyszył mu zamiar bezpośredni konieczny dla przyjęcia odpowiedzialności na podstawie art. 286 § 1 k.k. i art. 297 § 1 k.k. Późniejsze nieprawidłowości stwierdzone w toku realizacji tych umów są irrelewantne dla rozważań w przedmiocie odpowiedzialności karnej, a mają jedynie znaczenie dla oceny prawidłowości wykonania umów oraz konieczności ewentualnego zwrotu części niewykorzystanej dotacji, co jest obecnie przedmiotem odpowiednich postępowań administracyjnych. Jednocześnie składane przy ofertach Fundacji oraz w samych ofertach pisemne oświadczenia nie były nierzetelne w rozumieniu art. 297 § 1 k.k.

W niniejszej sprawie nie doszło tym samym do wyczerpania znamion czynu zabronionego określonego w art. 286 § 1 k.k., ani w art. 297 § 1 k.k.

W tym stanie rzeczy, wobec kategorycznej dyspozycji art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k., zgodnie z którym postępowania nie wszczyna się, a wszczęte umarza, gdy czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego, należało postanowić, jak w części rozstrzygającej.

PROKURATOR

Marcin Przestrzelski

Pouczenie:

Na powyższe postanowienie przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy (art. 306 § 1a k.p.k. i art. 465 § 2 k.p.k.):

- 1) stronom;
 - 2) instytucji państwowej lub samorządowej, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie;
 - 3) osobie, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie określonym w art. 228-231, art. 233, art. 235, art. 236, art. 245, art. 270-277, art. 278-294 lub w art. 296-306 Kodeksu karnego, jeżeli postępowanie karne wszczęto w wyniku jej zawiadomienia, a wskutek tego przestępstwa doszło do naruszenia jej praw.
- Uprawnionym do złożenia zażalenia przysługuje prawo przejrzenia akt. W celu przejrzenia akt prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej (art. 306 § 1b k.p.k.).
- Sąd może utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie lub uchylić je i przekazać sprawę prokuratorowi celem wyjaśnienia wskazanych okoliczności, bądź przeprowadzenia wskazanych czynności (art. 330 § 1 k.p.k.).
- Jeżeli organ prowadzący postępowanie nadal nie znajduje podstaw do wniesienia aktu oskarżenia, wydaje ponownie postanowienie o umorzeniu postępowania. Postanowienie to podlega zaskarżeniu tylko do prokuratora nadrzędnego. W razie utrzymania w mocy zaskarżonego postanowienia pokrzywdzony, który dwukrotnie wykorzystał uprawnienia przewidziane w art. 306 § 1 i 1a, może wnieść akt oskarżenia określony w art. 55 § 1 k.p.k. (art. 330 § 2 k.p.k.).

W razie powtórnego wydania postanowienia o umorzeniu postępowania w wypadku, o którym mowa w art. 330 § 2, pokrzywdzony może w terminie miesiąca od doręczenia mu zawiadomienia o postanowieniu prokuratora nadrzędnego o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia wnieść akt oskarżenia do sądu, dołączając po jednym odpisie dla każdego oskarżonego oraz dla prokuratora (art. 55 § 1 k.p.k.).

Akt oskarżenia winien spełniać wymogi określone w art. 55 § 1 i 2 k.p.k.

Zażalenie wnosi się za pośrednictwem prokuratora, który wydał postanowienie. Termin do wniesienia zażalenia wynosi 7 dni od daty doręczenia odpisu postanowienia i jest zawity. Zażalenie wniesione po upływie terminu jest bezskuteczne (art. 122 § 1 i 2, art. 460 k.p.k.).

Zarządzenie:

1. Stosownie do art. 100 § 4 k.p.k. w zw. z art. 106 k.p.k. odpis postanowienia doręczyć
 - pokrzywdzonemu Ministrowi Sprawiedliwości – Ministerstwo Sprawiedliwości, Departament Funduszu Sprawiedliwości;
2. na podstawie art. 305 § 4 k.p.k. o umorzeniu śledztwa zawiadomić:
 - osobę, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie: z pouczeniem, że na to orzeczenie nie przysługuje mu zażalenie.

PROKURATOR

Marcin Przestrzelski
Marcin Przestrzelski